

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DINGSKE

Toneelspel in zeven scènes

door

Tirso Lo

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1994

Nr. 2244

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJF tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel 4

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aankoopbewijs. Dit bewijs moet samen met een aanvraagkaart waarop plaats en datum(s) van opvoering werden ingevuld, minstens veertien dagen voor de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gecopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:
I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.

Wettelijk depot D/1994/220/81
ISBN 90-385-0360-1

cop. 1994 Toneelfonds J. Janssens/Tirso Lo

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONAGES

DINGSKE: jonge kerel.

TINE: ongeveer dertig jaar.

KATO: haar jongere zuster.

ERIK: jonge, Duitse soldaat.

CROMME: Veertigjarige verzetstrijder.

DECOR

Binnen de drie muren van een kamer ligt een hoop puin van het ingestort huis. De muren zelf zien er wankel uit en brokkelen af. In één van de muren is er een opening.(= deur)

1° B E D R I J F

SCENE 1 : (Kato, Tine)

(Muziek: vlaamse volksmuziek.

De muziek sterft weg als de twee vrouwen door de opening naar binnen sluipen. Tine, een gesloten, sombere vrouw, blijft bij de opening staan en kijkt naar buiten. Ze draagt onopvallende, verfomfaaide kleren. Haar gezicht is vuil en haar kapsel slordig.

Kato staat hijgend in het midden van de kamer. Ze is modieus gekleed. Ze draagt een mantel, een hoed en schoenen die niet geschikt zijn om een lange tocht mee te maken. Ze vindt zichzelf aantrekkelijk maar ze is lomp, onelegant, ongemanierd.)

K: Verdomme, ik kan niet meer! Mijn voeten zijn afgesleten tot aan de knieën. Het past niet voor een vrouw om zo rond te hollen. Er zit geen lucht meer in mijn longen. Ze zijn zo dun als een blad papier, denk ik. (kijkt om zich heen) Volgens mij lopen we de verkeerde richting uit.

T: Wat weet jij daar nu van? Je weet niet eens waar je bent!

K: We zitten hier in het meest stukgeschoten gedeelte van de stad, dat is zeker. Je kan de reden niet meer zien waarom ze hier zo tekeer zijn gegaan. We hadden toch in het stadscentrum kunnen blijven? We zouden daar toch niet opvallen? Ze zijn daar met andere dingen bezig! Vieren, tss! Dat ze dat durven! Bevrijdingsfeest! Dansen op een graf, ja! Maar we hadden ons toch kunnen verbergen in die chaos?

T: Dat zou niet verstandig geweest zijn.

K: Ach, kom! Waarom laten wij ons zo opjagen?

T: We hebben geen keus.

K: Dit hou ik niet vol, Tine. Ik wil naar huis.

T: Naar huis?! Ik sleur je dus heel de weg mee en nu zeg je dat je thuis had willen blijven?! Ik had beter een zak aardappelen kunnen meezeulen.

K: Ja, bedankt, hoor!

T: Goed, we kunnen hier een tijdje op adem komen.

K: Hier?!

T: Is het weer niet goed voor mevrouw?

K: Moet je zien wat een rotzooi!

T: Een huis als alle andere.

K: Huis?! Lieve zus, jij durft dat nog een huis te noemen?
Dan mogen ze wel eens afstoffen, niet? Ik kan hier niet blijven.

T: Waarom niet?

K: Ik wil een dak boven mijn hoofd. Ik wil...Ik wil mijn haar wassen.

T: Waar jij toch aan denkt!

K: Wel, ik ben een vrouw! Vader zou nooit-

T: Hou toch op met je gezeur!

K: (slaat in de lucht) Waar komen die vliegen vandaan? (ruikt) Wat stinkt hier zo? Ligt hier ergens een lijk?

T: Hé?

K: Zitten er stopsels in je neus? Ruik je dat niet? Rotte spruiten, oude nonnen.

T: Oh, dat. De riool is stuk.

K: Oh, dat? Ik durf haast niet te ademen.

T: We zitten hier veilig. Door die stank zal niemand dichterbij komen. Bovendien ligt deze buurt vol mijnen.

K: Mijnen?!

T: Veiliger kan niet.

K: Tss! Ik blijf hier geen seconde langer.

T: Ze zullen ons hier niet komen zoeken.

K: Ach, ze zijn ook niet meer op zoek naar ons. En ik begrijp niet waar jij zo bang van bent? Wij hebben toch niets misdaan? Als die stommelingen ons zouden vinden dan durf ik hen dat recht in hun gezicht te zeggen: 'Ik heb niets misdaan! Er is niets gebeurd!'

T: Sst! (luistert gespannen en loopt dan naar de opening)

K: Als ze denken dat ze zomaar hun gang kunnen gaan...Ha, dan kennen ze mij nog niet! Ik krab hun ogen uit! Een stamp in hun klokkenspel en dan zullen ze wel een toontje lager zingen!

T: Ohoh!

K: Wat?

T: Daar heb je ze.

K: Al nee, hé. Wat moet ik nu doen? Wat moet ik nu doen?!

T: Daarnet wist je het zo goed!

K: Ja, toen waren ze hier nog niet!

T: Buk je!

K: Is 't Cromme? (komt bij T)

T: Een man of vijf.

K: Gewapend?

T: Knuppels.

K: Geven die dan nooit op?

T: Stil!

K: Hebben die dan niets anders te doen?

T: Ohoh! Er komt er één naar hier!

K: Verdomme, wat komt die hier toch zoeken?

T: Kato, hou je mond!

K: Wij zitten hier als ratten in de val. Veilig, hé?!

T: Straks hoort hij je nog!

K: Maar doe dan iets! Sta daar niet te staan!

T: Hij komt dichterbij. (K gaat op haar knieën zitten en vouwt de handen) Wat doe je?

K: Ik bid.

T: Dat zal veel helpen. Je weet niet eens hoe dat moet.

K: Onze vader-

T: (kijkt naar buiten) Ga toch weg, kerel! Ga toch weg!

K: En...En Maria-

T: Oh, verdomme...

K: Die vloek, dat meent ze niet...euh...heer. Amen. (ze weet niet hoe ze een kruisteken moet maken en dus doet ze maar wat)

T: (ontspannen) Ha, da's goed!

K: Hé? Wat?

T: Hij is in de riool gevallen.

K: Daar! Ik heb je toch gezegd dat het stommelingen waren.

T: Ohoh!

K: Wat nu weer?

T: De anderen komen ook naar hier.

K: (vouwt vlug de handen) Gooi die ook maar in de stront!

T: Ze halen hem eruit!

K: Eih, die moet stinken.

T: Sst, wees nog even stil.

K: Wat doen ze?

T: Ze staan daar en... Ze gaan weg. Ja, ze gaan weg!

K: Lafaards!

T: Ik zie ze niet meer.

K: Goed, dan kunnen wij ook gaan.

T: Nee, nee, nee.

K: Wat, nee?

T: De kans is heel klein dat ze hier ooit nog zullen terugkomen.
We zitten hier goed.

K: In godsnaam. Ik wil naar huis!

T: Dat gaat niet! Begrijp dat dan toch!

K: Ik had in mijn kamer moeten blijven! Ik wil mijn kast zien. Mijn
kast vol kleren! Ik wil in mijn bed liggen!

T: Vergeet het!

K: Vergeten?

T: Die tijd is voorbij we kunnen niet meer terug.

K: Waarom niet?

T: Waarom niet?! We vluchten voor ons plezier, zeker?

K: Dat vluchten was jouw idee. En kijk, de problemen stapelen zich op. Ik had het kunnen denken dat je er weer een soep van zou maken. 't Is jouw taak om voor mij te zorgen. Jij bent de oudste en je hebt het aan vader beloofd. Tine, ik kan hier echt niet blijven. Zoek een schuilplaats die past voor vrouwen van onze stand.

T: En wenst mevrouw nog iets?

K: Ja, een voetbadje, dat zou deugd doen.

T: Waarom heb je ook die schoenen aangedaan?

K: Die doe ik altijd **aan** als ik op reis ga.

T: Op reis?

K: Sta daar niet te treuzelen. Straks wordt het donker. Ik neem alleen genoeg met een deftig huis.

T: Ga het zelf zoeken, verwend schepsel!

K: (kijkt T verbaasd aan) Goed! Als je denkt dat ik jou nodig heb, ha! Onze wegen gaan hier uit elkaar. Leid jij maar je zwerversbestaan. Adieu!

T: Pas op voor de riool, hé?

K: Als ik door die deur ga, dan kom ik nooit meer terug!

T: Da's de bedoeling, ja. En denk aan de mijnen, hé.

K: (blijft bij de opening staan) Euh...Waar liggen die?

T: Dat weet niemand. Veel geluk, hé.

K: Euh...maar...

T: Vooruit! Je moet gewoon risico's durven nemen. De kans is natuurlijk groot dat je je benen verliest. Maar dan ben je ook meteen van die pijn aan je voeten verlost.

K: Ik denk dat ik toch maar even...euh hier blijf.

T: Maar nee, ga dan toch! Dit is geen plek voor jou! Denk aan je stand!

K: Van al het puin dat ik vandaag gezien heb, is dit wel het meest...euh kunstzinnige.

T: Kunstzinnig puin?

K: En dat is vroeger een grote villa geweest, ja. Er blijft niet veel meer van over maar het blijft een villa.

T: Maar je kan toch niet **ander** de blote hemel slapen? Denk toch aan je huid!

K: Een beetje gezonde buitenlucht kan geen kwaad.

T: Gezond? Zitten er stopsels in je neus?

K: Die ene nacht, dat overleef ik wel.

T: We zullen hier waarschijnlijk enkele dagen blijven.

K: Wat? Dat meen je niet, hé?

T: Toch wel!

K: Maar allez, Tine!

T: Je weet wat je kunt doen als het jou niet aanstaat, hé. Ik ben je gezeur meer dan beu!

K: Maar ik zeur toch niet!

T: Je doet het weer!

K: Ik vraag me alleen af waarom we hier zo lang zouden blijven.

T: Omdat er heel wat waardevolle spullen tussen het puin liggen.

K: En dan?

T: We zouden een paar van die dingen kunnen verkopen. Het geld zou van pas kunnen komen. Misschien vinden we hier een koffer vol geld.

K: Maar we hebben toch nog geld.

T: Nee.

K: Hé, maar--

T: We hebben niets meer.

K: Tine, dat meen je niet, hé? Je hebt toch nog iets kunnen redden?

T: We moesten ons haasten.

K: Maar dan moeten we terug! Dit kan niet! We moeten terug!

T: Wat denk je daar nog te vinden?

K: Alles.

T: Ze zullen alles wel in beslag genomen hebben.

K: Maar dat mag toch niet! Ons vader heeft zo hard gewerkt!

T: Wij zijn straatarm, Kato. Zelfs zonder straat!

K: Beesten zijn het, oh! (stampst woedend en er valt een brokstuk van de muur) Verdomme, laten we hier weggaan!

T: Begin je nu weer. (vlucht weg van K naar kelderdeur)

K: Vader zei altijd: 'Al jouw wensen zullen in vervulling gaan.' En moet je nu zien. Ik word opgejaagd als een wild dier en mijn zus doet niets om daar verandering in te brengen. Waarom moet mij dit toch overkomen?

T: (T opent de kelderdeur) Hé, kom eens kijken.

K: Nee, ik heb genoeg gezien. Wat is er?

T: Kom dan kijken.

K: (komt dichterbij) Mooi! Een vochtige, donkere, enge kelder. Waarschijnlijk vol spinnen, ratten en ongedierte.

T: Ideale schuilplaats.

K: Wat? Jij denkt toch niet dat ik daar ga inkruipen zeker?

T: Als je hier wil blijven-

K: Ik wil hier helemaal niet blijven.

T:-dan moet je naar mij luisteren. Begrepen?!

K: Maar-

T: En ik wil geen gezeur meer horen! Ik probeer er gewoon voor te zorgen dat ze ons niet te pakken krijgen. Geef me hier even de tijd om een route uit te stippelen. Ondertussen zitten we hier veilig. Vooruit, naar binnen!

K: Nee, ik denk er niet aan!

T: Goed, je moet het zelf weten! Slaap wel! (verdwijnt in de kelder)

K: (stampt als een klein kind met haar voeten) Verdomme, verdomme!!!

(langzaam donker)

SCENE 2 : (Kato, Tine, Dingske)

(Kato en Tine graaien tussen het puin op zoek naar waardevolle spullen. De spullen die ze al hebben gevonden, waaronder twee stoelen, staan vooraan, in het midden van de kamer.

Kato gaat op een stoel zitten. Ze ziet er slecht uit. Zonder jas en hoed. Ze loopt wankelend maar toch houdt ze de schoenen aan.)

K: Ik kan niet meer. Dat past toch niet voor een vrouw, hé? Zo graven? Mijn vingers zijn afgesleten tot aan de elleboog!

T: Jij geeft veel te vlug op, jij.

K: We zijn al een kwartier bezig, zeg! Ik ben niet in vorm.

T: Als er moet gewerkt worden ben jij nooit in vorm.

K: Ik heb slecht geslapen.

T: Ik heb je nochtans horen snurken.

K: Ik snurk niet!

T: Oh nee, ik dacht dat wereldoorlog drie begonnen was. Zo'n lawaai!

K: Ik heb geen oog dicht gedaan. Heb jij dat ook gehoord, vannacht?

T: Wat?

K: Dat gekreun.

T: Zombies?

K: Er klopt hier iets niet. Ik heb zo 'n naar voor gevoel.

T: Kom, geen uitvluchten zoeken. Graven.

K: Zeg, ik wil even uitrusten.

T: Dat heb je je hele leven al kunnen doen!

K: En we hebben alleen maar rommel gevonden.

T: Een reden te meer om verder te zoeken.

K: Nee, ik doe niet meer mee. Da's mannenwerk.

T: Er zijn hier geen mannen. Da's maar goed ook.

K: Hadden we Frans maar meegenomen. Dan had die voor ons kunnen zorgen. Maar nee jij moest hals over kop vertrekken. Niets hebben we nu. En zo'n personeel vind je nooit meer. De beste mannen werden het land uitgejaagd of zitten in de gevangenis. Met die anderen kan je

niets aanvangen. Ik hoop dat ze zich doodzuipen op hun bevrijdingsfeest.

T: Er zijn geen goede mannen. Er zijn alleen slechte! Maar wat weet jij daar nu van? Vader heeft je vijf jaar lang opgesloten in huis. En niemand mocht een vinger naar je uitsteken. Jij bent de enige die ongeschonden uit de oorlog is gekomen. En ik- Kijk, ik ga het werk niet meer voor jou opknappen, hé!

K: Was vader hier maar dan-

T: Vader is dood! Dit is de erfenis! En ik wil niet eeuwig op de vlucht blijven. Jij wel?

K: Nee.

T: Dan moet je je steentje helpen bijdragen.

K: Zeg maar steen. (staat op en begint met tegenzin te graven) Een berg stenen. 't Is schandalig wat ze een mens durven aandoen. (mompelt verder) Het komt nooit meer goed. Het komt nooit meer goed. Er is geen orde meer. Eén grote chaos, verdomme. Wie zal het opruimen? De beste mannen zijn weg. Verdomme, verdomme, verdomme.

T: Wat zit je daar toch te zeuren?

K: Een knecht, dat zou toch handig zijn. Auw!

T: Wat nu weer?

K: Een glasscherf. (laat een scherfje zien in de vorm van een mesje) Wat is dat scherp, zeg.

T: Gooi dat maar weg. Daar kunnen we niets mee doen.

K: Nee, nee. Ik voel me al een stuk veiliger. Vader heeft nooit de kans gekregen om zich te verdedigen. Het zal mij niet overkomen.

T: Verdedigen? Ja, daar kun je een olifant mee vellen, hé. Indrukwekkend! Pas maar op dat je jezelf geen pijn doet. Zo'n gevaarlijk ding!

K: Doe niet zo belachelijk. Het zou wel eens ons leven kunnen redden. Je weet nooit wat we nog allemaal zullen tegenkomen.

(We horen gekreun onder een steen, vlakbij K. Zij springt opzij en houdt het scherfje klaar om te steken. T heeft niets gehoord en graaft rustig verder.)

K: T...T...Tine!

T: Ja?

K: Tine?!

T: Jaa! (kijkt op) Hoe sta jij daar nu?

K: Sst! Kom eens hier?

T: Wat is er aan de hand?

K: Ik heb het weer gehoord. Een stem. Net als 's nachts.

T: (bekijkt K met medelijden) 't Is de buitenlucht, denk ik. Je bent dat niet gewoon, hé? 't Stijgt meteen naar je hoofd.

K: Er stijgt helemaal niets naar mijn hoofd! Ik heb iets gehoord!

T: Een stem?

K: Ja.

T: En wat zei die?

K: Niets.

T: (verbaasd) Je hebt een stem gehoord die niets zei? Heu?

K: Ik bedoel, geen zinnige woorden, ofzo.

T: Wat dan?

K: Wel zo...(kreunt)

T: Wat? (K kreunt) Doe dat nog eens. (K kreunt) Een stem met keelpijn, zou ik zo zeggen. Is dit weer een truc van je om niet hoeven te helpen?

K: Nee, ik-

T: Probeer je me gek te maken?

K: Daar ben ik te laat voor. Dat ben je al lang!

T: Wat? Kom, genoeg getreuzeld. (wil weer gaan graven)

K: Neen, blijf hier!

T: Zeg!

K: Ik heb een stem gehoord. Net als gisterennacht! Ik blijf hier geen seconde langer!

T: Doe niet zo onnozel!

K: Ik doe niet onnozel. Waarom wil je me niet geloven? (kreun) Daar! Heb je het gehoord? Heb je het gehoord?!

T: Toe, kalm. 't Was vast maar een balk die kraakte.

K: Een balk die kraakte?! 't Was een menselijke stem! Daar onder die steen!

T: Waar?

K: Onder die grote steen.

T: Een menselijk stem onder een steen. Wel, wel, wel.
(kruipt over het puin naar de steen)

K: Wat ga je doen?

T: We gaan eens onder die steen kijken.

K: Nee, dat hoeft niet. Ik hoef niet te weten wat er onder die steen zit.
Ik wil hier weg.

T: Aangezien wij hier blijven en ik van je gezeur verlost wil zijn,
moet ik je geruststellen. Je zal zien. Er zit niets onder deze steen.

K: Toe, Tine, laat dat.

T: (gaat voor de steen staan met de rug naar het publiek.)
We zullen eens zien of we het mysterie kunnen oplossen.
(heft de steen op. Het publiek kan niet zien wat K ziet. Ze wil gillen
maar kan niet. Ze wijst alleen maar naar de steen)

Zie je wel? Niets?!

(T kijkt nu ook naar beneden. Ze laat plots de steen vallen en holt
weg. Stilte. De zussen kijken elkaar aan.)

Heb jij gezien wat ik heb gezien?

K: Ik denk het.

T: Dat zag er niet al te fris uit, hé?

K: Zwijg erover.

T: Rot zelfs.

K: In godsnaam!

T: En dan al dat bloed.

K: Hou je mond.

T: Ik wou alleen maar weten of ik hetzelfde gezien had als jij.
En doe niet zo flauw.

K: Flauw. Zoiets heb ik nog nooit gezien.

T: Vandaar dus al die vliegen.

K: Wal-ge-lijk!

T: Zou daar nog een lijf aan hangen ook?

K: Oh, zeg zulke dingen toch niet!

T: Daar zullen dan wel wormpjes in zitten.

K: Tine!

T: Maar jij hebt gekreun gehoord?

K: Ik...Ik wil er niet meer over praten. Ik voel me misselijk.

T: (kreunt) Zoiets was het toch, hé? (stilte. K snakt naar adem) Hé?

K: Ik wil daar niets mee te maken hebben. Ik zal nooit meer kunnen slapen.

T: Die zou dus nog in leven kunnen zijn? Of was het een hij?

K: Ik zag alleen maar bloed, verdomme.

Je had die steen nooit mogen opheffen.

T: Ik had die steen nooit mogen laten vallen. Als die nog in leven was dan zou die nu wel eens...(kruipt naar de steen)

K: Wat ga je doen?

T: Ik wil het weten.

K: Waarom toch? Kunnen we niet beter weggaan? Doe het niet!

T: Ga jij me tegenhouden?

K: Pas op, hé! (bedreigt T van op afstand met het glasscherfje)

T: Dan zal je toch tot hier moeten komen.

K: Oh, verdomme. (gooit het scherfje weg)

T: Draai je dan om. Hou je ogen dicht. Je hoeft het toch niet te zien.

K: (draait zich om en houdt de handen voor de ogen)

Zeg het me als het voorbij is, hé?

(T heft de steen op en we zien het bebloede hoofd van een jongeman, die we Dingske zullen noemen. Hij heeft een gapende wonde aan het hoofd. T bekijkt hem grondig. K wordt ongerust)

K: Is het voorbij?

(D antwoordt met een vragende kreun. T schrikt ervan)

K: Ik vroeg of het voorbij is. Kan ik weer kijken?

(D kreunt bevestigend. Kato kijkt tussen haar vingers en draait zich langzaam om. Als ze het hoofd ziet, draait ze zich snel terug om)

K: Verdomme, Tine, dit vind ik niet grappig.